

Disputatio medica inauguralis de haemorrhagia

<https://hdl.handle.net/1874/342357>

DISPUTATIO MEDICA
IN A U G U R A L I S,
D E

HÆMORRHAGIA,

QUAM,
DIVINA FAVENTE GRATIA,
Ex auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. M. JOANNIS LUYTS,

Philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimeque
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in MEDICINA honoribus & Privilegiis
ritè consequendis,

Eruditorum Examine subicit

LAMBERTUS BLOEMENDAL, AMSTELOD.

Ad diem 7. Martii, horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clc lcc LXXXIX.

Expertissimo Clarissimoque

V I R O,

D. JACOBO DE VISSCHER,
Medicinæ Doctori, ac in par-
tibus borealibus Practico vi-
gilantissimo, fœlicissimo.

U T E T

D. GULIELMO THIJM,
Apud Amstelodamenses Mer-
catori sagacissimo.

Avunculis, & nuper curatori-
bus meis fidelissimis, iisque no-
minibus dum vivo honorandis,
colendis.

Hasce Theses Inaugurales

Offert

LAMBERTUS BLOEMENDAL,

AUCTOR.

PROOEMIUM.

Oribus ac ritibus Academicis satisfacturus, specimen aliquod meorum profectuum in publicum ut proferam necesse est, qua propter mihi dudum hesitanti praeceteris, quibus machina nostra praemitur affectibus, tanquam navis imbribus procellosis exposita arrisit Hemorrhagia, quam quantum ingenii mei tenuitas patitur, enodandam suscepi, utpote qua plurimum affectuum fons & origo esse consuevit, hominem enim sanguine sine quo vivere nos non posse nemo ibit inficias, destitui non oportet, quod ut ad nutum succedat Deum ter Opt. Max: praecor ut ceptis meis annuere non dedignetur.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
HÆMORRHAGIA.

THESIS I.

E vero hæc mea Thesis extra ordinem incepta videatur, à vocis etymologia exordiri placuit, etiamsi non multum nostri intersit hanc enodare, quia quæstio vocis est, quæ potius grammaticis relinquenda quam Medicis indaganda censetur. Sed equidem cum Scaliger optime dicat alibi, *vocis explicatio ad cognitionem rei est quasi quadam preparatio, & nomina sunt symbola verum.* Sic ejus prolatum sequens vocem Hæmorrhagiæ puto oriri ex voce Græca *αἷμα* sanguis & *ῥῆμα* rumpo.

I I.

Quod autem ad ulteriorem Hæmorrhagiæ enodationem spectat, eam *sanguinis extra suâ vasâ profluvium* esse dicimus.

I I I.

Variæ apud Auctores ejus censentur differentiæ pro ut variis in locis accidit, ita etiam inde varia sortitur nomina.

Sanguinis è naso profluvium Hæmorrhagia narium dicitur.

Vasâ pulmonum si diffringantur, exoritur Hæmoptysis.

Dum dilaceratis vasis ventriculi sanguis ejicitur vomitus sanguinis appellatur.

Mixtio sanguinis nuncupatur dum sanguis prodit ex renibus vel vesicâ per vias urinarias.

In

In intestinis ubi vasa sanguinea corrosa & feces cruentæ red-
duntur Dysenteriam constituunt.

Hæmorrhoides nominantur cum venæ anum alluentes Hæ-
morrhoidales dictæ suum eructant sanguinem.

Sanguis qui ex vasis uterinis in mulieribus sanis, & ætate
conveniente præditis, profluit, fluxus menstruus seu menses
appellandus est, eo quod singulis fere mensibus redire soleat.

Qui dum post enixum fætum ab utero prodit lochia di-
cenda sunt.

Nonnunquam etiam contingit ut sanguis sub forma sudoris
erumpat ut in sudore anglico apparet.

I V.

Variæ præterea inveniuntur adhuc differentiæ, quas inter
sunt Hæmorrhagia spontanea & violenta.

Spontanea vocatur, cum absque ullâ causâ sensibus obviam
factâ accidit sanguinem sua vasa perrumpere.

Violenta vero dicitur dum à causâ externâ in sensus incur-
rente contingit ut ab ictu, contusione, vel ab aliis causis ex-
ternis quæ unitatem vasorum sanguineorum dissolvere possunt.

V.

Spontaneam Hæmorrhagiam denuo distinguunt in morbo-
sam, & non morbosam; morbosam sc. quæ originem suam ali-
cui prægresso morbo debet, eumque comitatur non morbo-
sam quæ propriis suis causis fuit excitata & naturalis nuncu-
patur.

V I.

Ad ultiores Hæmorrhagiæ differentias accedamus, quæ ex
eo desumuntur quod sit critica alia, alia symptomatica.

Criticam videre est in Febribus acutis vi naturæ causam
mortificam expellere conantis aliquando etiam sine Febri, na-
turâ sese à superfluo sanguine exonerante, unde visi sunt apud
Auctores quam plurimi ætate juvenili Periodicam Hæmorrha-
giam pati & alios etiam per alias vias sanguinem utiliter ef-
fundere.

Symptomatica autem in morbis Chronicis præcipue con-
tingit

6 DISPUTATIO MEDICA

tingit in quibus sanguis vitiosus ab hepate debiliore & insigni quâdam intemperie laborante producitur qui vel ob retentricis facultatis imbecillitatem per venas illas effluit vel ab expultrice eijcitur tanquam onus inutile cum sanguis impurus & vitiosus corpori alendo non sit aptus natus.

V I I.

Subsequitur causa interna proxima quâ positâ necessario ponitur effectus, quâque remotâ tollitur, quæ est sanguis quantitate vel qualitate peccans.

Sanguis quantitate peccans venas rumpere & orificia illarum aperire potest, ut in plethora, & qualitate peccans si fuerit calidior justo & tenuior per Anastomosis efficit, quia calor orificia dilatat & tenuitas efficit quò facilius effluat. Eæ ipsæ qualitates diapedesim quoque efficiunt, calor enim rarefacit tunicas vasorum & sanguinem tenuiorem reddit ut per poros illarum tunicarum transudare possit, sanguis denique acrimoniâ venarum tunicas exedit, & exulcerat, & diabrosim parit.

V I I I.

Causis internis expositis necessum est ut me ad externas accingam, quæ extra corpus existentes internarum causæ esse possunt, inter quas non infimum locum obtinent omnia illa quibus vasorum unitas immediate dissolvitur quemadmodum infortuniis, ictibus, casibus, vulneribus &c.

I X.

Aërem non est quod præteream si à rebus non naturalibus exordium sumendum sit cum absque eo super esse nemo possit, nonne aër quem continuâ respiratione in sanguinem admittimus, quemque per poros corporis insensibiles recipimus suis particulis crassioribus admistis sanguinem incrassare potest? acribus in eo acredinem efficiendo? subtilibus & summe agitatatis majorem introducendo motum? atque ita his nominibus Hæmorrhagiam efficere?

X.

Alimenta quibus nutrimur tam solida quam liquida etiam sanguinem vitare possunt, ita videmus post abusum spirituosorum,

rum, & per quam acrium crebras evenire Hæmorrhagias, sic & post præviam crapulam frequentem, Hæmorrhagia non est infrequens.

X I.

De nimis vigiliis quoque non est subticendum cum sanguis ex iis nimiam acredinem Contrahere potis fit.

X I I.

Idem per corporis exercitia vehementiora fit, cum sanguini motum inordinatum inducant.

X I I I.

De animi pathematis calidioribus nemo ibit inficias cum nil sit quod spiritus & sanguinem impetu majori per Corpus rapere valeat, & per consequens Hæmorrhagiam causare possit.

X I V.

Excernenda quoque dum retinentur hunc affectum inducunt præsertim ipse sanguis excernendus per destinata ad id loca dum retinetur, ut dum mulieribus menstrua subsistunt sanguis sæpe naribus & canthis oculorum &c. effluere solet.

X V.

Conducunt quoque multum symptomata quæ Hæmorrhagiam concomitantur, ut dum hæmoptoe oritur a tussi vehementiori, nares a forti sternutatione sanguinem fundunt, ventriculus a vomitu eadem patitur quatenus sc. hac ratione partes illæ, & in ipsis contenta vasa sanguinea agitantur & concutiuntur vehementer.

X V I.

Reperitur quandoque etiam origo penes ipsa vasa dum a varia materia obstruuntur sive ab ipso sanguine grumoso alibi collecto sive a materia calculosa sive a quacumque demum alia, dum a partium incumbentium tumoribus aliquam in parte comprimuntur, dum post perpessa ulcera vel vulnera hic aut illic coalescunt, non difficulter sanguini viam quam effluat pandere possunt, quippe sanguis qui perenni motu per corpus

circu-

8 DISPUTATIO MEDICA

circulatur obstaculum offendens quo minus liberum cursum continuare valeat retro cedere cogitur; & via quâ retrocedat cum ipsi denegetur, ob sanguinem continuo a tergo allabentem vasa sua eo loco ita distendit ut præ necessitate rumpantur.

X V I I.

Quod vero de prognosi dicendum venit facile ex recensitis Hæmorrhagiæ speciebus & differentiis innotescet.

Sanguinis effluxus quamvis in genere nil boni in corpore nostro producat cum sc. sine virium nostrarum dispendio fieri non possit pro locorum tamen quibus accidit ratione varie culpandus est ita ut hic noxius summe, illic minus, imo alibi proficius sit.

Sic in pulmonibus obortâ hæmoptoe, sanguine extra vasa effuso & in pus converso teneram membranamque pulmonum substantiam summopere infestat.

Minus nocet ea quæ naribus frequentissima est emissio nisi gravior fuerit & copiosior.

Imo proficiuum est & naturæ institutis consentaneum sanguinem singulis mensibus ex vasis uterinis profluere in illis mulieribus quarum ætati illud consentaneum est, uti & peractâ fætus exclusione puerperas sua & vocant lochia pati, dummodo debitæ quantitatis limites non excedant.

X V I I I.

Hæmorrhagia symptomatica semper est metuenda & curatu nonnunquam adeo facilis, critica vero nil fere periculi habet sed ut medicus certo de eventu quidpiam determinet, consideranda (1) est Hæmorrhagia num spontanea, num artefacta, num critica sit. Spontaneam non naturalem etiam sanis evenisse pluribus quotidiana docet experientia. (2) Ad causam attendendum. (3) ad quantitatem Hæmorrhagiæ quoniam inde oriri possunt syncope, convulsiones, & varii morbi frigidi veluti cachexia, leucophlegmatia, hydrops & si quæ alia quod de quantitate dixi idem de diurnitate dictum puta. (4) Frequentia Hæmorrhagiæ non est omittenda cum vires

val-

valdopere debilitet. (5) cum his omnibus ratio subjecti & circumstantiæ habenda est veluti circumstantia loci, temporis, subjecti, nam pueris & adolescentibus (cæteris paribus) haud molesta est ubi e contra senibus si superveniat evadat molestior. Id ipsum etiam dicendum ratione sexus cum utero gerentibus dum hic morbus eas invadit sit periculiosior.

X I X.

Ordo nunc postulat ut ad curationem properemus in quâ advertendum (1) utrum critica, utrum sit symptomata, critica enim salvis viribus inhibenda non est, symptomata vero cohibere seduli est medici & curatio secundum hos scopos est instituenda (1) amotis evitatisque causis externis & humorum vitiis, quæ Hæmorrhagiæ occasionem dedere, ut viscopitate salsa acidaque acredine, sanguis non nihil incrassandus & grumefaciendus est. (2) Vasa aperta adstringenda, consolidanda, & conglutinanda. (3) Symptomata prævenienda vel mitiganda. (4) Vires conservandæ. (5) Si prudentiori medico bonum videatur vasa sanguinea per venæ sectionem deplenda sunt.

X X.

His autem scopis omnibus inservire possunt tum interna, tum externa, & interna quidem ea quæ modice incrassandi, coagulandi, adstringendi, consolidandique vi prædita sunt ut quæ acido austera vocantur veluti spiritus nitri, salis, sulph. vitriol., vel spiritus ex mineralibus destillati alii, vel succi ex vegetabilibus expressi ut succus limonum, berberorum, ribesior., granatorum &c.

X X I.

Eandem paginam adimplere possunt terrea quævis adstringentia, & sanguinem in suo motu particulis suis minus mobilibus refrænantia ut sunt corallia rubra, bolus armena, terra sigillata, sang. draconis, lap. hæmathitidis, vel ex iis præparata tincturæ, ut & tinctura martis &c. succus acaciæ, hypocistidis &c. rad. bisfortæ, tormentillæ, plantaginis, & quæ ejus generis reperiuntur apud Medicos Practicos & botanicos.

XXII.

Id etiam efficiunt omnia medicamenta vulneraria nec non balsamica particulis terreis adstringentibus mucilaginosi & demulcentibus constantia ut sunt rad. consolidæ utriusque, sigilli salamonis, herb. plantaginis, equiset, alchimillæ, pirolæ, veronicæ, pimpinellæ & id genus alia.

XXIII.

Deinde balsama quæcunque resinosa, gummatosa, vulneraria, sive naturalia sive artificialia fuerint, veluti vitell. ovorum cum bals. peruviano, de Copaiâ, gelatina carniû & ossium pinguium & mollium.

XXIV.

Quibus non detrahenda sunt anodina narcotica quæ motum sanguinis intestinum vel progressivum minuunt ut el. ex opio constantia, laud. opiatum, tinctura ejusdem, pilulæ de styrace, de cynoglossâ & ejus generis alia quam plurima ex quibus omnibus vel aliquibus pro re natâ, diversæ concinnari possunt formulæ ut hoc simileve aliud Apozema,

℞. Rad. Bisfort.

Tormentill.

Plantag. an. ʒj.

Cort. Querc.

Granator. an. ʒʒ.

Herb. Equiset.

Aceros.

Mille Fol. an. mj.

Flor. Rasar. Rubr.

Balaustie an. mʒ.

Cap. Pap. Alb. no. ij.

Sem. Plantag.

Sumach. an. ʒij.

Coquantur in aq. chalibeatâ vel vino rubro, gallico q. s. colaturæ ʒxxx. adde

Aq.

I N A U G U R A L I S. II

Aq. Cinamoni ℥i℥.
Prophylacti Amst. ℥vj.
Tinctur. Mariis ℥ij.
M. F. Apozema.

Aut decocti loco mixtura hæc a Dno Sylvio commendata

℞. *Aq. Rosar.*
Plantag. an. ℥iij.
Cinamoni. ℥j.
Prophylact. Amst. ℥℥.
Lap. Hematitid.
Sang. Draconis an. ℥j.
Land. Opiat. gr. ij. ad iij.
Syr. Myrtin ℥i℥.
 M.

Vel si conditum arrideat,

℞. *Conf. Rosar. Rubr.*
Miræ Cydonior. an. ℥j.
Diascord. Fracast. ℥vj.
Rob. Ribesior. ℥℥.
Corall. Rubr. sp.
Sang. Dracon.
Bol. Armen. an. ℥ij.
Bals. Peruvian. gr. xx.
Syr. Rosar. Siccatar. q. s.
M. F. Conditum.

Quibus addi possunt cardiaca si vires langueant ut confect. alchermes, hyacinthorum &c.

Qui pilulas vel pulveres malunt ex supradictis facile concinari possunt.

X X V.

Externe vero possunt adhiberi omnia actu frigida vel in-
 crassantia aut & adstringentia quæ variis in locis applicanda
 sunt & sub variis formulis præscribi possunt ut ex vitriolo alb.
 fungo bovis sarcocollâ, mirrhâ, pulvere magnetis, succo aca-

12 DISPUTATIO MEDICA INAUGUR.

ciæ hypocistid. flor. balauftiæ, alumine &c. vel succo herb. millefol., plantagin., acetosæ chelidoniæ majoris &c.

X X V I.

Ex fonte chyrgico commendantur omnia revellentia, cucurbitulæ, scarificationes, frictiones, venæsectiones, & in casu deplorabili cauteria potentialia.

X X V I I.

Dieta ultimo loco pro coronide subsequitur adjungenda, & ab ipso curationis principio sedulo instituenda, atque ita ær in quo æger decumbit subfrigidus sit, & si tempus sit æstivum alteretur irrovando pavimentum aceto & aq. Rosarum; vel sternendis foliis salicis, vitis, Nymphææ &c. Cibi sint incrassantes & pauci nutrimenti, potus sit aq. chalibea, evitentur animi pathemata calidafortiora ut & vigilię immodicæ quia sanguinem acriorem & magis biliosum hincque fluidorem efficiunt ubi e contra somnus humores contemperat eorumque motum cohibet.

Hæc itaque cura absoluta faxit Deus Ter. Opt. Max. ut cedat in sui gloriam, proximi salutem, & studiorum meorum incrementum.

